

УДК 271.4-726.2-526.62-773(477.86-22 Крилос)

DOI: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2024.19.1.8>.

РОЛЬ ВЛАДИКИ СОФРОНА МУДРОГО У ВІДНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ ВІДПУСТОВОГО МІСЦЯ КРИЛОСЬКОЇ ЧУДОТВОРНОЇ ІКОНИ БОГОМАТЕРІ ТА АРХИПАСТИРСЬКІ ВІЗИТИ В с. КРИЛОС

МАСЛІЙ Ольга (с. Андрея)

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого
кафедра соціально-гуманітарних дисциплін факультету богословських і
гуманітарних наук, Науково-дослідний інститут історії Церкви
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: maslii.a@ifai.edu.ua.*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9878-71>

ЮНГЕР Святослав

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого
кафедра богослов'я
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: sviatykyunger@gmail.com*

Бібліографічний опис статті: Маслій О (с.А), Юнгер С. (2024). Роль владики Софрона Мудрого у відновленні та розвитку відпустового місця Крилоської Чудотворної ікони Богоматері та архипастирські візити в с. Крилос. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, (19), 74 - 79. doi: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2024.19.1.8>.

У статті розглянуто стан парафії с. Крилос в період виходу УГКЦ з підпілля (90-ті рр. ХХ ст.) та її розвиток за час перебування на Івано-Франківській єпископській катедрі владики Софрона Мудрого ЧСВВ, а згодом і в час його емеритури.

Подано основні візити єпископа Софрона Мудрого до Крилоса та Галича, проаналізовано документи видані, чи потверджені владикою, що стосуються цього місця.

Ключові слова: *Івано-Франківська єпархія, єпископ, парохія, Крилос, Галич, собор, Софрон Мудрий.*

The article briefly examines the state of the parish of Krylos during the emergence of the UGCC from underground and the development of this place during the stay at the Ivano-Frankivsk Episcopal Cathedral of Bishop Sofron Mudryi OSBM, and later during his emeritus tenure.

The main visits of Bishop Sofron Mudryi to Krylos and Halych are briefly described, and some documents issued or approved by the bishop concerning this place are mentioned.

Key words: *Ivano-Frankivsk eparchy, bishop, parish, Krylos, Halych, cathedral, Sofron Mudryi.*

Актуальність теми: Відзначаючи одразу дві знаменні дати, цього року, а саме - 100-ліття з дня народження владики Софрона Мудрого та 1125-ліття з часу першої письмової згадки про Галич, необхідно підкреслити одну з першочергових ролей, яку відіграв владика, для відновлення релігійного та культурно-історичного життя цього місця, опісля занепаду в радянський період. Саме з часом входження на престіл Івано-Франківської єпархії владики Софрона збігається і час зародження думки про відновлення величі княжого Галича, пов'язаної, в значній мірі, з наближенням 1100-літнього ювілею з часу першої писемної згадки про місто.

Саме владики Софрон спричинився до започаткування щорічних Єпархіальних прощ, прощ Вервиці згромадження «Воплоченого Слова» та Молодіжних прощ, які згодом переростають у Всеукраїнські патріарші прощі до Крилоської Чудотворної ікони Богоматері; а також благословив та сприяв ряду важливих ініціатив, пов'язаних з відновлювальними та реставраційними роботами у Відпустовому місці.

Об'єктом дослідження є роль єпископа Софрона Мудрого ЧСВВ для розвитку відпустового місця в Крилосі та житті парафіяльної громади.

Предмет дослідження: візити владики Софрона на парафію Успіння Пресвятої Богородиці в с. Крилос та документи видані, potwierdжені чи засвідчені владику Софроном, що стосуються цього місця.

Аналіз основних джерел полягав у вивченні біографії владики Софрона на основі праці «Під опікою Божого Провидіння», зокрема час його перебування на Івано-Франківській єпископській кафедрі та час емеритури, деякі статі часопису «Нова Зоря», архівні документи єпископської консисторії.

Метою даної наукової розвідки є висвітлення визначних подій для історичного, культурного та духовного розвитку с. Крилос як давньої столиці Галичини, до яких безпосереднє відношення мав владики Софрон Мудрий, його візитів у Крилос, а також визначення ролі владики Софрона для розвитку цього місця.

Виклад основного матеріалу. 2 квітня 1989 р. після довгого оббивання порогів чиновницьких кабінетів у Галичі, Івано-Франківську та Москві, на Крилоській горі при великій кількості вірних відбулося урочисте відкриття Успенської церкви. У серпні 1990 р. в Успенському храмі відправив Богослужіння єпископ УГКЦ з канадського міста Торонто Ісидор Борецький. 3 листопада Крилос відвідав Патріарх Української Автокефальної Православної Церкви Мстислав, а 14 квітня 1991 р. – Глава Української Греко-Католицької Церкви кардинал Мирослав-Іван Любачівський, що і дало новий поштовх до духовно-релігійного та національного піднесення серед народу, який свого часу

підхопив і направив у русло відновлення відпустового місця владика Софрон Мудрий¹.

З 1990 р. парохом Крилоса був о. Леонтій Насташинський.

Своїм посвідченням від 4 березня 1998 р. владика Софрон для допомоги о. Леонтію делегував о. Ярослава Жолоба як сотрудник пароха, а вже 21 травня, того ж року, о. Ярослав призначений адміністратором парафії Успіння Пресвятої Богородиці с. Крилос².

Напередодні 1100-річного ювілею давнього Галича 1998 р. своє друге народження святкувала літописна Княжа Криниця. Львівські реставратори повернули її до нового життя, встановили над джерелом чотириметрову ротонду та увінчали її мідною банею з позолоченим хрестом. Того ж року, в Навечір'я Богоявлення, Княжу криницю освятили та здійснили Чин Великого Водосвяття священники УГКЦ на чолі з єпископом-ординарієм Івано-Франківським Преосвященним Владикою Софроном Мудрим ЧСВВ. Того ж року, 18 вересня в м. Галич, у своїй доповіді на Міжнародній ювілейній конференції, присвяченій 1100-ліття Галича владика вкотре наголосив на важливості піднесення статусу цього місця як центру Галицької Митрополії³.

У парафіяльному архіві зберіглося прохання адміністратора о. Я. Жолоба від 7 грудня 1999 р. до Ординарія Івано-Франківського Кир Софрона Мудрого про благословення та сприяння у ініціативі відкриття на базі Музею історії давнього Галича державного історичного заповідника «Давній Галич» експозиції, яка б складалася з церковних історичних цінностей з подальшим її відкриттям як «Музею Церкви»⁴.

У 1999 р. колектив інституту «Укрзахідпроектреставрація» під керівництвом Івана Могитича розробив проект відбудови, який вдалось реалізувати 2001 - 2002 рр. Відтоді святиня набула сучасного вигляду. В Навечір'я храмового свята Успіння Богородиці 27 серпня 1999 р. владика Софрон освятив встановлені на Галицьких оборонних валах, у серці Крилоса, стай Хресної дороги. 12 квітня 2017 р. після проведення реставраційних робіт, їх благословив єпископ-помічник Івано-Франківської архієпархії владика Йосафат Мощич.

У ході реставрації церкви виникла потреба приоздобити і благоустрій навколо храму, про що засвідчує прохання о. Я. Жолоба від 31 січня 2001 р. до Ординарія Івано-Франківського Кир Софрона Мудрого про благословення на будівництво нової дзвіниці для церкви Успіння, реалізацію якого вдалось завершити у 2007 р. Під цією ж датою в парафіяльному архіві знаходиться і благословення на проведення реставрації іконостасу, адже він несе цінність для

¹ Історія села Крилос URL: <https://galycka-gromada.gov.ua/istorichna-dovidka-s-krilos-16-10-11-16-06-2021/> (дата звернення 23.11.2023).

² Посвідчення Ординаріату Івано-Франківської єпархії №69 від 04.03.1998.

³ Княжа Криниця URL: <http://davniyhalych.com/sights/sights-of-history/item/44-prince-well> (дата звернення 26.11.2023).

⁴ Прохання Преосвященному Єпископу-Ординарію Івано-Франківської єпархії Софрону Мудрому ЧСВВ, адміністратора парафії с. Крилос о. Ярослава Жолоба від 07.12.1999 р.

історії українського мистецтва, виконаний в 1929 р. відомим українським художником Антіном Монастирським⁵.

Під час святкування 800-річчя Короля Данила, у Крилосі в неділю 20 травня 2001 р., владика Софрон у співслужінні духовенства Галицького деканату УГКЦ звершив Божественну Літургію, у проповіді єпископ підкреслив, важливість вивчення постаті короля Данила, як взірця для християнського державотворення та зміцнення Батьківщини у світлі віри Христової, про що свідчить чисельність та велич храмів Галицької столиці⁶.

З нагоди двох визначних ювілеїв: 750-ліття коронування Короля Руського Данила та 1105-ліття заснування Галича, які є важливими не тільки для Княжого Галича, а й для всієї Української Держави, у місті на центральній площі Різдва Христового було завершено урочисту архиєрейську Божественну Літургію, яку очолив владика Софрон, у співслужінні владик УГКЦ: Павла (Василика) єпископа Коломийсько-Чернівецького, Михаїла (Сабриги) єпископа Тернопільсько-Зборівського, Михаїла (Колтуна) єпископа Сокальсько-Жовківського, єпископа Володимира (Війтишина) тодішнього коад'ютора Коломийсько-Чернівецького, присутнім був також єпископ Коломийсько-Косівський УПЦ КП Йоан Бойчук. Опісля культурно-мистецької програми в Галичі, урочистості завершилися спільним молебнем до Матері Божої в храмі Успіння Богородиці у Крилосі⁷.

7 липня 2000 р. з нагоди престольного свята, владика Софрон очолив Архиєрейську Літургію на Крилоській горі, що стало кульмінаційним моментом тогорічної єпархіальної молодіжної прощі, в часі Літургії владика вділив ієрейські свячення о. О. Левицькому⁸.

У 2002 р., на храмове свято Успіння Богородиці, церква була освячена після реставрації преосвященним владикою Софроном Мудрим, на честь чого, в тимпані південного portalу собору було встановлено кам'яну таблицю з гербом Кир Софрона Мудрого та роком завершення реставрації, подібно тій, що було встановлено в 1702 р. єпископом Йосифом Шумлянським. Тоді ж, за значні сприяння для відновлення та розвитку відпустового місця та духовного зростання вірних Крилоської парохії, владика Софрон нагородив о. Я. Жолоба правом носіння нагрудного Хреста з прикрасами та саном протоієрея⁹.

У день пам'яті святого свщмч. Йосафата Кунцевича 25 листопада 2003 р. владика Софрон звершив Чин освячення дочірнього храму в Крилосі, що перейняв епонім св. Йосафата Кунцевича. З нагоди освячення церкви, владика нагородив сотрудника пароха о. Петра Витвицького, що сумлінно виконував своє служіння у Крилосі з 2001 р., нагрудним Хрестом з прикрасами. Наступного року, з нагоди святкування храмового празника св. Йосафата, 28

⁵ Прохання Преосвященному Єпископу-Ординарію Івано-Франківської єпархії Софрону Мудрому ЧСВВ, адміністратора парафії с. Крилос о. Ярослава Жолоба від 31.01.2001 р.

⁶ Нова Зоря. Травень, число 21 (441) 2001 р. 5 с.

⁷ Нова Зоря. Вересень, число 36 (556) 2003 р. 2 с.

⁸ Нова Зоря. Липень, число 28-29 (398-399) 2000 р. 8 с.

⁹ Наказ. Івано-Франківського єпархіального управління №20 від 21.08.2002 р.

листопада владика Софрон освятив іконостас в дочірній церкві, а в часі Божественної Літургії уділив священничі свячення о. Роману Боярському.

11 липня 2004 р. владика Софрон востаннє, як правлячий єпископ Івано-Франківський очолив єпархіальну молодіжну прощу до Крилоської ікони Богородиці. У проповіді владика закликав молодь, в особливий спосіб посвятитися під Покров Пречистої Діви Марії і завжди з щирою молитвою та синівською любов'ю прибігати під її заступництво¹⁰.

Після свого архиєрейського служіння, як правлячого єпископа Івано-Франківського, владика Софрон Мудрий і надалі продовжував духовно опікуватися відпустовим місцем у Крилосі. У січні 2006 р. Галич відвідав Глава УГКЦ блаженніший Любомир Гузар, якого супроводжував владика Софрон. 15 січня патріарх у співслужінні правлячого єпископа Володимира Війтишина та єпископа-емерита Софрона Мудрого звершив Божественну Літургію в Успенському храмі Крилоса.

У 2007 р. Навечір'я храмового свята Успіння Пресвятої Богородиці та з нагоди 850-ліття від освячення Галицького катедрального Успенського Собору, владика Софрон звершив у Крилосі Велику Вечірню з Литією та освятив комплекс сакральних споруд: нової дзвіниці та дзвонів, каплицю Архистратига Михаїла, оборонну стіну з центральним входом із західної сторони храму¹¹.

Висновки. Таким чином, впродовж свого архиєрейського служіння преосвященний владика Софрон Мудрий, як історик Церкви, працював над розвитком відпустового місця в Крилосі. У відновленні історичної та духовної спадщини в контексті давньої Галицької Митрополії, було зроблено акцент на важливості Києво-Галицької осі, яка за словами блаженнішого Святослава Шевчука визначає ідентичність УГКЦ. Цьогоріч співпало декілька важливих ювілеїв: спільно зі сторіччям з дня народження владика Софрона Мудрого, згадуємо 1125-ліття від заснування Давнього Галича. З цієї нагоди Патріарх Святослав надав Успенській Церкві титул Патріаршого Прокатедрального Собору. До цієї історичної події долучився і єпископ Софрон Мудрий, який розпочав процес відновлення Крилоса, як духовного та історичного місця не тільки Прикарпаття, а цілої УГКЦ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мудрий С. Слова. Івано-Франківська Теологічна Академія. Випуск 5. С. 43-45.
2. Наказ Івано-Франківського єпархіального управління №20 від 21.08.2002 р.
3. Нова Зоря. Вересень, число 36 (556) 2003 р. 2 с.
4. Нова Зоря. Липень число 26-27 (596-597) 2004 р. 3 с.
5. Нова Зоря. Липень, число 28-29 (398-399) 2000 р. 8 с.
6. Нова Зоря. Травень, число 21 (441) 2001 р. 5 с.

¹⁰ Нова Зоря. Липень число 26-27 (596-597) 2004 р. 3 с.

¹¹ Мудрий С. Слова. Івано-Франківська Теологічна Академія. Випуск 5. С. 43-45.

7. Посвідчення Ординаріату Івано-Франківської єпархії №69 від 04.03.1998р.
8. Прохання Преосвященному Єпископу-Ординарію Івано-Франківської єпархії Софрону Мудрому ЧСВВ, адміністратора парафії с. Крилос о. Ярослава Жолоба від 07.12.1999 р.
9. Прохання Преосвященному Єпископу-Ординарію Івано-Франківської єпархії Софрону Мудрому ЧСВВ, адміністратора парафії с. Крилос о. Ярослава Жолоба від 31.01.2001 р.
10. Історія села Крилос URL: <https://galycka-gromada.gov.ua/istorichna-dovidka-s-krilos-16-10-11-16-06-2021/> (дата звернення 23.11.2023).
11. Княжа Криниця URL: <http://davnyihalych.com.ua/sights/sights-of-history/item/44-prince-well> (дата звернення 26.11.2023).

REFERENCES

1. Mudryi S. Slova. Ivano-Frankivska Teolohichchna Akademiia. Vypusk 5. S. 43-45.
2. Nakaz. Ivano-Frankivskoho yeparkhialnoho upravlinnia №20 vid 21.08.2002 r.
3. Nova Zoria. Veresen, chyslo 36 (556) 2003 r. 2 s.
4. Nova Zoria. Lypen chyslo 26-27 (596-597) 2004 r. 3 s.
5. Nova Zoria. Lypen, chyslo 28-29 (398-399) 2000 r. 8 s.
6. Nova Zoria. Traven, chyslo 21 (441) 2001 r. 5 s.
7. Posvidchennia Ordynariiatu Ivano-Frankivskoi yeparkhii №69 vid 04.03.1998
8. Prokhannia Preosviashchennomu Yepyskopu-Ordynariiu Ivano-Frankivskoi yeparkhii Sofronu Mudromu ChSVV, administratora parafii s. Krylos o. Yaroslava Zholoba vid 07.12.1999 r.
9. Prokhannia Preosviashchennomu Yepyskopu-Ordynariiu Ivano-Frankivskoi yeparkhii Sofronu Mudromu ChSVV, administratora parafii s. Krylos o. Yaroslava Zholoba vid 31.01.2001 r.
10. Istoriia sela Krylos URL: <https://galycka-gromada.gov.ua/istorichna-dovidka-s-krilos-16-10-11-16-06-2021/> (data zvernennia 23.11.2023).
11. Kniazha Krynytsia URL: <http://davnyihalych.com.ua/sights/sights-of-history/item/44-prince-well> (data zvernennia 26.11.2023).

*Стаття надійшла до редакції 28.11.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 17.12.2023 р.*